

FRANCIS
SCOTT
FITZGERALD

NĚŽNÁ
JE NOC

Přeložil Alexander Tomský

Translation © Alexander Tomský, 2012

© Leda spol. s r.o., 2012

ISBN 978-80-7335-329-2

**Geraldovi a Sáře
spoustu pěkných večírků**

Jen s tebou chci být! Něžná je noc tvá,

.....

.....

však tady kolem tma –

*krom přívitů, jež s nebe vánek svál
zeleným šerům, mechu v ohbí cest.**

ÓDA NA SLAVÍKA

John Keats

* Přeložil Rudolf Červenka

KNIHA I

Anamnéza

1917–1919

KAPITOLA 1

Toho jara 1917, kdy se poprvé objevil v Curychu, bylo doktoru Richardu Driverovi šestadvacet, pro muže bezvadný věk a pro nezadaného vůbec ta nejlepší léta, což pro Dicka platilo i za války. Už během ní se mu zdálo, že má ohromnou hodnotu, příliš do něho investovali, než aby ho nechali jen tak odstřelit. Ještě po letech mu připadalo, že ani ve švýcarském útočišti se tomu běsnění tak úplně nevyhnul, ale nikdy si to nechtěl přiznat a v sedmnáctém roce se takové myšlenky usmíval a na svou obranu tvrdil, že jeho se přece válka netýká. Vojenská správa mu přikázala, aby v Curychu, jak plánoval původně, dokončil studium a získal diplom.

Švýcarsko tehdy čnělo jako ostrov, na který z jedné strany dotíraly vlny válečné bouře z Goricie a z druhé strany strmé vody Sommy a Aisny. Zdálo se sice, že v kantonech se teď pohybuje daleko víc podezřelých cizinců než nemocných, to ovšem byly pouhé dohady – podezřelí muži, kteří si cosi šeptali v bernských nebo ženevských kavárnách, mohli být právě tak prodavači diamantů jako obchodní cestující. Nikdo si však nemohl nevšimnout nekonečných vlaků plných slepců, jednonohých nebo umírajících mužů, které se mýjely mezi zářivým Kostnickým a Neuchâtelským jezerem. A v pivnicích i za výlohami visely ještě pestré plakáty zobrazující udatné Švýcary z léta 1914, jak hájí hranice: mladí i staří muži se z vrcholů svých hor s příkladnou zuřivostí dívají na jakési přízračné Francouze a Němce, aby

povzbudili švýcarská srdce nakažlivou slávou těch památných dnů. Jak ovšem válečná jatka pokračovala, plakáty ztrácely barvu, a když nakonec i Spojené státy zabředly do války, žádnou zemi to snad nepřekvapilo tolik jako jejich malou sesterskou republiku.

Diver už tenkrát, byť jen z odstupu, válku poznal, a protože mu ještě z roku 1914 náleželo oxfordské stipendium, vrátil se domů a na univerzitě Johnse Hopkinse studia dokončil. V roce 1916 se mu podařilo proniknout do Vídně, neboť měl dojem, že kdyby zaváhal, mohl by mu slavný Freud nakonec zahynout v troskách po náletech. Přestože Vídeň byla už vysílená k smrti, podařilo se Dickovi sehnat dost uhlí a petroleje, aby vydržel sedět v pokoji na Damenstiftgasse, a sepisoval své úvahy, jež sice později zničil, ale přepsány staly se základem knihy, kterou pak v roce 1920 v Curychu vydal.

Snad každý má v životě své hrdinské období a právě teď to platilo i pro Dicka. Hlavně proto, že neměl nejmenší potuchy o svém neobyčejném šarmu, ba dokonce ani netušil, že přátelské city, které rozdává a vyvolává u ostatních, jsou mezi lidmi dost vzácné. Během posledního léta v New Havenu ho někdo nazval „šťastný“ Dick, a on si na to rád občas vzpomněl.

„Šťastný Dicku, ty velký klacku,“ říkal sám sobě, když se procházel po pokoji a pozoroval poslední záblesky plamenů. „To se ti teda podařilo... Nikdo si toho nevšiml, a teď jsi na to přišel ty.“

Začátkem roku 1917 se uhlí už téměř nedalo sehnat, takže Dickovi nezbylo než nakonec spálit celou hromadu svých učebnic. Když je tak jednu po druhé přikládal do kamen, spokojeně se pochechtával, že se sám stal knihovnou svých knih a že všechno podstatné, bude-li to ještě stát za to, bude moci zopakovat třeba i za pět roků. S takovým

pocitem často v nezvyklých hodinách chodil po místnosti, a když to nešlo jinak, přikrýval si ramena koberečkem, a přesto mu v duši vládl mír opravdového badatele, který se blíží vytržení, který však trvat nemůže.

Za duševní rovnováhu děkoval Dick především své fyzické kondici. Tělo si vytrénoval v newhavenské tělocvičně na kruzích a teď je dokonce nutil plavat v zimním Dunaji. Byt si pronajal s Elkinsem, druhým tajemníkem vyslanectví, a chodívaly k nim na návštěvu dvě docela hezké dívky, nic moc to nebylo a ani styky s vyslanectvím nic neznamenaly. Setkání s Edou Elkinsem v něm však poprvé vzbudilo mlhavé pochybnosti o kvalitě vlastního myšlení. Připadalo mu, že se nijak zásadně neliší od takového Elkinse, co umí vyjmenovat všechny fotbalové hvězdy New Havenu za posledních třicet let.

„...ale Šťastný Dick přece nemůže být jen obyčejný koumák, nesmí být imunní vůči světu, musí být občas lehce poražen. A jestli mu život ani nemoc takovou porážku neposkytne, tak nějaký komplex méněcennosti či zlomené srdce mu ji těžko nahradí, možná by nebylo špatné, kdyby si sám pěstoval osobnost tak trochu pochroumanou, která by se na rozdíl od jeho osobnosti původní mohla pozvolna zlepšovat.“

Často se své logice vysmíval a říkal si, že jsou jeho představy příliš nabubřelé a americké, vždyť vytvářet floskule, které neznějí intelektuálně, je pro Ameriku typické. Dobře však věděl, že za nedotčenost se platí neúplností.

„To nejlepší, co ti mohu přát, mé dítě,“ prohlašuje víla v Thackerayho Růži a prstenu, „je občasná smůla.“

Někdy, ve špatné náladě, se přel s vlastní logikou a mučil vzpomínkou, jestli snad může za to, že v den voleb seděl Pete Livingstone v zamčené šatně, ačkoli po něm všichni pátrali jak pominutí: A že zvolili do prestižního spolku právě mne,

přestože jsem téměř nikoho neznal? Tím správným kandidátem jsem přece nebyl. To já měl sedět za zamčenými dveřmi. A možná bych tam i seděl, kdyby mě napadlo, že mám ve volbách nějakou šanci. Fakt je, že celé týdny za mnou chodil na pokoj Melcer, takže jsem asi tušil, že nějakou naději mám, a možná jsem to i docela dobře věděl. Zasloužil bych si spolknout v té sprše špendlík a vyvolat zmatek.

Po přednáškách o tom vždycky diskutoval s jedním mladým rumunským intelektuálem a ten ho ujišťoval: „Nezdá se, že by Goethe nebo takový Jung měli nějaký vnitřní ‚konflikt‘ v moderním smyslu. Ty nejsi žádný romantický filosof, ty jsi vědec. Máš paměť, sílu a charakter, a hlavně zdravý rozum. Je to prosté, musíš pochopit sám sebe. Znal jsem chlápka, který dva roky zkoumal mozek pásovce a myslel, že dříve nebo později o něm bude vědět naprosto všechno. Hádal jsem se, že takhle mechanicky se věda rozvíjet nedá, že si námět zvolil náhodně. A taky to tak dopadlo. Když nakonec poslal svou práci do lékařského časopisu, odmítli ji... přijali právě článek někoho jiného na stejné téma.“

Dick přijel do Curychu s menším počtem Achillových pat, než kolik by mohla mít stonožka, zato iluzí měl víc než dost: představu věčné síly a zdraví, pevnou víru, že lidé jsou v jádru dobráci – podléhal naivitě svého národa –, těch věčných lží celých generací matek Divokého západu, které uspávaly své děti falešnými ukolébavkami, že za dveřmi srubů žádní vlci nejsou. Jakmile získal diplom, dostal rozkaz, aby se hlásil u jednotky neurologů, která se formovala v Bar-sur-Aube.

Ve Francii jej k velkému znechucení místo praxe čekala jen administrativa, získal tím ale čas, aby dokončil stručnou učebnici a nasbíral materiál pro svůj další projekt. Na jaře 1919 ho konečně propustili a mohl se vrátit zpátky do Curychu.

KAPITOLA 2

V ten vlhký dubnový den, vysoko nad stojatými vodami alpských údolí, jak úhlopříčky protínaly úzké dlouhé mraky štít Albishornu. Curych se příliš neliší od amerických měst, uvědomil si Dick, když přijel přede dvěma dny a povšiml si, že mu tu něco schází: onen zvláštní finální pocit z francouzských ulic, za kterými jako by už nic nebylo. V Curychu bylo kromě samotného Curychu ještě daleko víc: střechy domů lákaly pozvednout zrak až k nedalekým, kravskými zvonci klinkajícím pastvinám, jež se postupně protahovaly v horské štíty až do ohromné výšky, kde život stoupá kolmo k nebi, a přitom jako by vypadly z pohlednic. Alpské kraje, domov hraček a lanovek, kolotočů a cinkajících zvonkových her, nejsou uzemněné jako Francie, kde přímo pod nohama vyrůstá réva.

V Salcburku kdysi Dicka poněkud zarazilo, jak dokáže komerce z vypůjčeného století hudby vtisknout všemu svůj všudypřítomný ráz. A když jednou v laboratořích curyšské university opatrně pitval mozkovou kůru, připadal si také spíš jako výrobce hraček než někdejší bouřlivák, který se ještě před dvěma lety proháněl starými červenými budovami Hopkinsovy univerzity a nedal se vyvést z rovnováhy ani ironií monumentálního Krista ve vstupní hale.

A přece se nakonec rozhodl zůstat v Curychu další dva roky, neboť nijak nepodceňoval hodnotu hračkářství, té nekonečně precizní a nekonečně trpělivé práce.

Dnes se rozhodl navštívit Franze Gregorovia, patologa z Dohmlerovy kliniky u Curyšského jezera, který byl o jen o pár let starší. Čekal už na něho na stanici tramvaje jako nějaký vznešený Cagliostro, s jeho temným vzezřením nápadně kontrastovaly laskavé oči světce. Byl to v pořadí už třetí Gregorovius: jeho dědeček učil Kraepelina ještě v době, kdy se psychiatrie teprve klubala z nevědomí věků. Měl hrdou, ohnivou a zároveň plachou povahu, představoval si, že je hypnotizér, a přestože genialita, která se v rodině dědila, už dost zeslábla, z Franze bude jednou nepochybně velmi dobrý nemocniční lékař.

Cestou do nemocnice se Dicka najednou zeptal: „Změnilo tě to tak jako nás? Řekni mi něco o svých válečných zkušenostech! Máš pořád ten přihlouplý nestárnoucí americký obličej, což vůbec neznamená, že bych nevěděl, že hloupý nejsi.“

„Já přece o válce vůbec nic nevím,“ odpověděl Dick. „Vždyť jsem ti často psal, Franzi.“

„To nic neznamená... máme tu případy šoku u lidí, kteří slyšeli nálet jenom z dálky. A někomu dokonce stačilo, aby o bombardování jen četl v tisku.“

„To zní jako nesmysl.“

„Nevím, jestli to je takový nesmysl. Každopádně jsme sanatorium pro bohaté a výrazy jako nesmysl nikdy nepoužíváme. Ale teď upřímně, přišel jsi navštívit mě, nebo tu holku?“

Úkosem se na sebe podívali a Franz se potouchle usmál.

„Pochopitelně jsem všechny její dopisy zpočátku četl,“ řekl úředním basem. „Když pak ale u ní nastala tak velká změna, neměl jsem už právo otevírat další. Teď je to de facto tvůj případ.“

„Ty myslíš, že je na tom opravdu tak dobře?“ zeptal se Dick.

„Rozhodně. Vždyť ji mám na starosti se všemi anglickými a americkými pacienty. Už mi tady přezdívalí doktor Gregory.“

„Měl bych ti asi vysvětlit, jak to vlastně začalo.“ řekl Dick. „Viděl jsem ji jednou, skutečně jen jednou, šel jsem tenkrát za tebou, abych se rozloučil, než odjedu do Francie. Pamatuješ, jak jsem byl poprvé v uniformě, cítil jsem se v ní tak falešně a k tomu to salutování cizích vojáků...“

„A proč ji vlastně nemáš teď?“

„Prosím tě! Vždyť už jsem tři týdny v civilu. A tu holku jsem viděl tenkrát fakt jen náhodou. Šel jsem si od tebe za ten barák, co tam máte u jezera, pro bicykl...“

„K cedrům?“

„Jo, tam. Byl nádherný večer, znáš to, když tady nad horami svítí měsíc...“

„Nad Krenzeggem.“

„Dohonil jsem ošetřovatelku s nějakou holkou. Vůbec jsem netušil, že jde o pacientku. Potřeboval jsem se zeptat, jak tady jezdí tramvaje, a pak jsme šli chvíli spolu. Ta dívka, to byla snad největší krasavice, jakou jsem v životě potkal.“

„Pořád ještě je.“

„Nikdy neviděla americkou uniformu, začli jsme si jen tak povídat, a mě vůbec ani nenapadlo...“ Na chvíli se zarazil, jak si chtěl vybavit tu scénu, a pokračoval: „No jo, Franzi, já ještě nemám tvůj přísný odstup, a když vidím tak nádherný zjev, nemůžu si pomoci, je mi trochu líto, že to v hlavě nemá v pořádku. To bylo všecko. Jenže začaly chodit ty dopisy.“

„Absolutně nic lepšího se jí nemohlo stát,“ prohlásil dramaticky Franz, „jde o neobyčejně šťastný psychický obrat. Proto jsem tě chtěl vidět, ačkoli nestíhám. Než za ní ale půjdeš, musíme to ještě pořádně probrat. Poslal jsem ji něco vyřídit do Curychu,“ bylo slyšet potlačované nadšení.

„A bez ošetřovatelky a s poněkud méně stabilním pacientem. Díky tobě můžu teď být na tenhle případ docela hrdý.“

Sjížděli teď po okraji Curyšského jezera do úrodné krajiny farem a pastvin na nízkých svazích, které se ježily věžičkami horských chat. Na modrý oceán nebe vyplulo slunce a najednou se před nimi otevřelo švýcarské údolí v celé své kráse. Ze všech stran zaznívaly příjemně tlumené zvuky a bylo cítit svěží vůni zdraví a radosti.

Ústav profesora Dohmlera tvořil shluk tři starých a dvou nových budov mezi pobřežím jezera a menším pahorkem. Když byl před deseti lety postaven, bylo to první moderní sanatorium pro duševně nemocné. Na první pohled by v něm nikdo nehledal útulek nalomených, zhroucených a někdy i nebezpečných osob, přestože dvě budovy byly obehnané vysokou zdí porostlou révou, která ji opticky poněkud snižovala. Několik chovanců právě na slunci vyčesávalo z trávníku suchou trávu, a když vjeli za bránu, zahlédli občas ošetřovatelku, jež jako bílá vlajka vlála na cestě vedle pacienta.

Franz zavedl Dicka do své kanceláře a na půl hodiny se omluvil. Dick osaměl a začal se procházet po místnosti. Z pohozených lejster na psacím stole, z Francových knih a z knih jeho otce i děda, ze švýcarské piety na ohromné nástěnné fotografii vínové barvy se pokoušel vytvořit obraz Franzovy osobnosti. Když Dick rozevřel široké francouzské okno, aby vyvětral zakouřenou místnost a vpustil dovnitř trychtýř slunečního světla, znovu v mysli zabloudil k pacientce.

Za těch osm měsíců od ní dostal snad padesát dopisů. V prvním se omlouvala, že slyšela, jak v Americe píší děvčata vojákům na frontu. Od doktora Gregoryho dostala adresu a moc doufá, že se nebude zlobit, když mu občas napíše s přáním všeho dobrého a tak.

Její styl byl zpočátku na první pohled zřejmý: pocházel z příruček jako „*Molly se chce líbit*“ a z různých jiných rozpuštěných sentimentálních listů pro paní a dívky, jaké byly právě ve státech v módě. Podobnost však byla zavádějící.

Dopisy byly totiž dvojího druhu. První várka, asi tak do válečného příměří, měla výrazně patologické rysy, ale ta druhá, až doteď, tu už psala nejen zcela normální, ale dokonce solidně dospívající osobnost. Na její pozdější dopisy Dick také v posledních otravných měsících v Bar-sur-Aube vždycky netrpělivě čekal, ale už z těch prvních si udělal lepší obraz o situaci, než by si Franz dokázal představit.

*Mon Capitaine;**

*když jsem Vás viděla v uniformě a viděla jsem, jak Vám to sluší, hned jsem si řekla: je m'en fiche** a ještě jednou německy. Vy jste si jistě říkal, že já jsem taky hezká, ale to už jsem zažila a přežila mockrát. Jestli sem ještě přijedete a budete se chovat zas tak nehorázně jak zločinec a ne tak, jak se podle mých vychovatelů má chovat opravdový džentlmen, ať se nad Vámi nebesa slituji. Snad jen, že mi připadáte tišší než ostatní,*

2.

takový chundelatý a hebký, jako veliká kočka. Mně už se teď líbí jenom kluci, kteří jsou zženštilí. Jste Vy taky zženštilý? Já už se kdysi někde s takovými setkala.

Odpusťte mi, prosím, tohle všechno, tohle je třetí dopis, který Vám píšu, a buďto ho pošlu hned, nebo ho nepošlu

* Milý kapitáne;

** vykašlu se na to

nikdy. Hodně jsem taky přemýšlela o měsíčním světle a mám na to spoustu svědků, jen kdybych se mohla odsud dostat.

3.

Turdili mi, že jste doktor, ovšem jestli jste kocour, tak je všechno jinak. Mně dnes strašně třesí hlava, takže mě omluvte, že jsem se tam procházela jako prelát s bílou kočkou, jistě se to vysvětlí. Umím tři jazyky, tedy s angličtinou čtyři, a jistě bych mohla být užitečná jako tlumočnice, kdybyste něco takového mohl ve Francii zařídit. Určitě bych to všechno dobře zvládla, zvláště kdybych nosila takový opasek, jakým byli svázáni všichni, jako to bylo ve středu. Teď je sobota

4.

a vy jste daleko a možná vás už zabili.

Jednou se mi vraťte, vždyť já tu na zeleném kopci budu pořád. Ledaže by mi dovolili, abych napsala tátovi, kterého jsem tolik milovala. Promiňte. Dneska se necítím ve své kůži. Napíšu, až mi bude líp.

pá pá

*Nicole Warrenová
Moc se omlouvám.*

Pane kapitáne:

Já vím, že bych měla šetřit své nervy a nezabývat se sama sebou, ale chci, abyste věděl, jak na tom jsem. Loni, nebo kdy to bylo, ještě v Chicagu mi bylo tak zle, že jsem nemohla ani mluvit se služebnictvem nebo chodit ven, a pořád jsem jen čekala na pomoc. Musí být přece

někdo, kdo má tu povinnost a kdo ví, o co jde. Slepce je třeba vodit. Jenže nikdo mi nic říct nechtěl... anebo jen napůl a já už byla tak pomatená, že jsem si to nedovedla dát všechno do kupy. Objevil se však jeden francouzský důstojník, ten na mě byl moc hodný a jediný mi rozuměl. Dal mi květinu a řekl, že to je

2.

„plus petite et moins entendue“. Sprátelili jsme se, ale on mi ji zase vzal. Byla jsem na tom čím dál hůř a nikdo mi nic nevysvětlil. Zpívali mi takovou písničku o Johance z Arku, ale to bylo od nich ošklivé... musela jsem brečet, protože tenkrát jsem ještě měla hlavu v pořádku. Taky pořád, že mám sportovat, ale mně to bylo fuk. Pak jsem šla po Michiganském bulváru, pořád dál a dál, celé míle, a nakonec za mnou vyrazili*

3.

automobilem, ale já nechtěla dovnitř, ale stejně mě nakonec dostali a v autě seděly ošetřovatelky. Potom už mi to začalo docházet, viděla jsem, jak se chovají. Tak to vidíte, jak na tom jsem. A co z toho budu mít, když tady budu trčet a doktoři se budou jen ve všem vrtat, místo aby mě vyléčili. Tak jsem dneska napsala tátovi,

4.

aby mě odvezl. Jsem ráda, že Vás tak zajímá prohlížet lidi a pak je posílat zpátky. To musí být obrovská zábava.

* menší a míň nápadné

A opět z jiného dopisu:

Až snad uděláte tu další zkoušku, tak mi napište. Poslali mi pár gramofonových desek, abych nezapomněla, co jsem se měla v hodině naučit, a já je všechny rozbila a teď se mnou ošetřovatelka nemluví. Byly anglické, aby sestry nerozuměly. Jeden doktor v Chicagu tvrdil, že simuluju, ale chtěl tím asi říct, že jsem takový luxusní případ, něco jako dvojitý šestiválec, on totiž ještě nikdy žádnýho neviděl. Ale já měla tenkrát tolik práce se svým šílenstvím, a tak mi bylo docela fuk, co říká, protože když mám práci se svým šílenstvím, tak je mi dycky fuk, co někdo povídá, i kdybych chtěla být zlatá.

Ten večer jste slíbil, že mě naučíte hrát. Já si ale myslím, že

2.

mimo lásku už není nebo by nemělo existovat vůbec nic, ale i tak jsem ráda, že máte plnou hlavu zkoušek, aspoň máte o čem přemýšlet.

*Tout à vous
Nicole Warrenová*

U některých dopisů se za bezmocnými pauzami skrývaly temnější polohy.

Milý pane kapitáne Divero:

Píšu Vám, protože tu nemám nikoho, na koho bych se mohla obrátit, a připadá mi, že když i nemocný tuhle komedii vidí, měla by být patrná i Vám. Moje duševní nemoc je už za mnou, a navíc jsem naprosto zlomená a pokořená, jenže to oni asi právě chtěli. Ta moje rodina

mě ostudně zanedbává a nemá cenu žádat o pomoc nebo soucit. Mám už toho všeho opravdu po krk, ničí mě to a je naprosté maření času pořád jen předstírat, že se moje hlava dá vyléčit.

2.

Je to tady takový poloviční blázinec, protože nikoho nenapadlo, že bude nejlepší, když mi řeknou pravdu. Kdybych od začátku věděla, oč jde, jako to vím teď, určitě bych všechno vydržela, silná jsem na to dost, jenže ti, co to měli na starosti, nepovažovali za nutné mi něco vysvětlovat. A když už to vím a když jsem za to zaplatila takovou cenu, tak tu jen s přehnanou starostlivostí sedí okolo a říkají, že mám věřit tomu,

3.

čemu jsem přece věřila. Zvláště jeden to říká, ale já už jsem dneska chytřejší. Pořád jsem tu sama, daleko od přátel a rodiny za Atlantikem, a potloukám se tu napůl duchem nepřítomná. Kdybyste mi mohl najít místo tlumočnice (umím francouzsky a německy skutečně jak rodilá Francouzka nebo Němka, dobře italsky a trochu španělsky) nebo něco v ambulanci Červeného kříže. Mohla bych dělat i zdravotní sestru, i když bych asi musela do kurzu. Opravdu byste mi tím prokázal velkou službu.

A zase:

Když nechcete uznat mé vysvětlení, mohl byste mi aspoň vysvětlit, co si myslíte Vy, když máte tvář laskavé kočky, a ne ten podivný výraz, který je zřejmě tady v módě.

Doktor Gregory mi dal Vaši fotografii, nesluší Vám to jako v uniformě, ale zato vypadáte mladší.

Mon Capitaine:

Moc mě potěšilo, že jsem od Vás dostala pohled. Jsem ráda, že s takovým západem připravujete ošetřovatelky o práci... nebojte se, naprosto Vaši poznámce rozumím. Jenom jsem si myslela, když jsem Vás poznala, že jste přece jen jiný.

Milý pane kapitáne:

Každý den mě napadá něco jiného, ale jinak mi už nic není, až na to, že jsem bláznivě neústupná a nemám smysl pro míru. Budu moc ráda, když mi doporučíte nějakého psychiatra. Tady všichni jenom leží ve vaně a zpívají Hraj si na svém písku, jako kdybych já měla svůj píseček nebo nějakou naději, kterou chtějí najít v mé v minulosti nebo v budoucnosti. Zkusili to

(strana) 2.

znova, zase v té cukrárně, a já jsem toho člověka skoro praštila závažím, ale zadrželi mě.

Už Vám nebudu psát. Jsem příliš roztěkaná.

A potom celý měsíc ani řádka, až najednou změna.

... Pomalu se vracím k životu...

... Dnes všude květiny a oblaka...

... Je po válce, a já ani netušila, že vůbec nějaká byla...

... *Jak jste laskavý! Za tím svým obličejem bílé kočky musíte být velmi moudrý. Jenže nevypadáte tak jako na té fotografii, kterou mi dal doktor Gregory...*

... *Dnes jsem se vypravila do Curychu. Zvláštní pocit, vidět zase město.*

... *Dnes jsme jeli do Bernu. Bylo to moc hezké u těch hodin.*

... *Dnes jsme se vyšplhali do takové výšky, že tam rostly bělozářky a protěž...*

Potom začaly dopisy chodit méně často, a tak odpovídal na všechny. V jednom četl:

Tolik bych si přála, aby se do mě zas někdo zamiloval, jako tenkrát ti kluci, to je ale věčnost, to bylo předtím, než jsem byla nemocná. To bude asi nadlouho, než budu moci o něčem takovém vůbec uvažovat.

Jakmile se ale někdy stalo, že Dick odepsal později, přišla hned rozčilená reakce, jako by šlo o zneklidněnou milenkou: „Možná že vás už nudím“, „Zřejmě jsem příliš předpokládala“, a „Celou noc jsem přemýšlela, jestli snad nejste nemocný“.

Dick skutečně onemocněl, dostal chřipku a po uzdravení obětoval své únavě všechno kromě nezbytného korespondenčního minima. A když krátce nato opět nabral sílu, překryla vzpomínku na Nicole velice živá přítomnost jedné telefonistky z Wisconsinu, která se objevila v hlavním štábu v Bar-sur-Aube. Malovala se tak rudě, že vypadala jak z křiklavého plakátu a v kantýně ji poněkud neslušně nazývali Přijímačka z centrály.

Když se Franz vrátil do kanceláře, bylo vidět, že se teď cítí velice důležitě. Dicka napadlo, že z něho bude jistě dobrý nemocniční doktor, protože jeho zvučné a úsečné příkazy

sestrám a pacientům nepocházely z nervozity, nýbrž byly výrazem ohromné a neškodné marnivosti. Svě skutečné pocity držel na uzdě a nechával si je pro sebe.

„A teď už ti musím říct něco o té dívce, Dicku. Samozřejmě se chci taky dovědět něco o tobě a něco ti musím povědět i o sobě, ale nejdřív o ní, dlouho jsem čekal, až ti to budu moct všechno vysvětlit.“ Hledal chvíli v kabinetu složku, začal v ní listovat, ale zjistil, že mu vlastně překáží, a odložil ji na psací stůl. To bylo tak.

KAPITOLA 3

Asi před rokem a půl si doktor Dohmler vyměnil několik nicneříkajících dopisů s jedním zámožným Američanem, který žil v Lausanne, nějakým Devereuxem Warrenem ze známé chicagské rodiny Warrenů. Dohodli si spolu schůzku a jednoho dne přijel pan Warren do sanatoria se svou šestnáctiletou dcerou Nicole. Na první pohled bylo zřejmé, že jí není dobře, a tak zatímco se pan Warren radil s lékařem, odešla s ní ošetřovatelka, která ji doprovázela, na procházku.

Warren byl nápadně pohledný muž a nevypadal ani na čtyřicet. Byl to typický, pěkně urostlý, vysoký a statný Američan – „un homme très chic“*, jak jej doktor Dohmler popsal Franzovi. V šedých očích mu byly vidět zčervenale žilky, nejspíš z veslování na slunci Ženevského jezera, a cosi v jeho chování naznačovalo, že to nejlepší na světě už poznal. Mohli spolu mluvit německy, protože se ukázalo, že studoval v Göttingenu. Byl nervózní a ze všeho značně rozrušený.

„Doktore, moje dcerka to nemá v hlavě v pořádku. Měli jsme různé specialisty a ošetřovatelky a prodělala i několik léčebných procedur, ale teď už je to s ní tak špatné, že všichni chtěli, abych s ní přišel za vámi.“

„Dobrá,“ řekl Dohmler. „Zkuste mi popsat všechno od začátku.“

* velmi elegantní člověk

„No, žádný začátek to vlastně nemá, pokud vím, tak v rodině žádná duševní choroba nikdy nebyla. Ani u mě, ani u mé ženy. Moje žena umřela, když bylo Nicole dvanáct roků, a já jsem byl pro ni tak nějak otcem i matkou... pomáhala mi samozřejmě vychovatelka... no prostě, otcem i matkou zároveň.“

Celý se vlastními slovy dojal. Dohmler spatřil, že se mu v očích zaleskly slzy, a najednou si všiml, že z něj táhne whisky.

„Jako dítě byla naprostý drahoušek, každý z ní byl úplně vedle, chci říct, každý, kdo ji poznal. Byla ohromně bystrá a od rána do večera se smála. Ráda četla, kreslila, tancovala a taky hrála na piano... měla tolik zájmů. Žena vždycky říkala, že je to jediné naše dítě, které nikdy v noci nebrečí. Mám ještě starší dceru a taky jsme měli chlapce, ten nám umřel, jenže Nicole byla... Nicole byla... Nicole...“

Zarazil se a Dohmler mu pomohl.

„Tedy naprosto normální, chytré a veselé dítě.“

„Naprosto.“

Doktor Dohmler chvíli čekal. Pan Warren zakroutil nechápavě hlavou, hluboce si povzdychl, letmo pohlédl na doktora a pak opět oči sklopil.

„Je to asi tak osm měsíců, možná šest, nebo snad deset... nepamatuju si už přesně, kde jsme to tenkrát byli, když se začala tak divně chovat. Všimla si toho její sestra... protože mně se zdála pořád stejná,“ dodal náhle, jako by mu někdo vytkl, že za to může, „pořád stejná a roztomilá holčička. Začalo to s tím komorníkem.“

„Aha,“ řekl Dohmler a důstojně jako Sherlock Holmes přikývl, jako by očekával, že teď zasáhne do příběhu komorník a nikdo jiný.

„Měl jsem jednoho... byl u mě dlouhá léta... mimochodem... byl to Švýcar.“ Zvedl oči snad v očekávání

vlasteneckých sympatií. „A ona si vzala do hlavy takovou šílenost. Začala tvrdit, že si z ní chce něco začít, a já jí tenkrát pochopitelně věřil a propustil ho. Teď vím, že to byl nesmysl.“

„Co vlastně tvrdila, že udělal?“

„To je právě to... lékaři z ní nemohli dostat nic určitého, dívala se na ně, jako že mají vědět, co. Že jí dělal nějaké neslušné návrhy... to ano, to tvrdila docela určitě.“

„Rozumím.“

„Samozřejmě, četl jsem, že se ženám začne stýskat a vytvoří si představu, že se někdo ukrývá pod postelí nebo co, ale proč by měla takové nápady dostávat Nicole, když mohla mít každého mladíka, jakého chtěla. Bydleli jsme v Lake Forest... takové letovisko u Chicaga, máme tam vilu... celé dny hrála s klukama golf nebo tenis. A někteří z ní byli úplně vedle.“

Celou dobu, co Warren mluvil ke starému, scvrklému Dohmlerovi, vracel se lékař ve vzpomínkách neustále do Chicaga. Bylo to už dávno, co dostal jako mladý muž nabídku docentury na Chicagské univerzitě, mohl tam možná zbohatnout a dnes by vlastnil sanatorium, místo aby byl jen malým podílníkem curyšského ústavu. Když tenkrát přemítal o svých vědomostech, podle vlastního úsudku neuspokojivých, a představil si svůj život na pozadí tak ohromného prostoru, těch nekonečných pšeničných lánů a prérií, rozhodl se, že raději zůstane doma. Četl tenkrát o Chicagu, o velkých feudálních rodinách Armourových, Palmerových, Fieldových, Cranových, Warrenových, Swiftových a McCormickových a nemálo z nich ho od té doby navštívilo.

„Byla na tom čím dál hůř,“ pokračoval mezitím Warren. „Dostávala záchvaty... začala mluvit z cesty. Něco její sestra zapsala, tady...“ podal doktorovi naněkolikrát přeložený

papír. „Pořád blouznila, že ji ohrožují muži, známí muži, nebo i muži na ulici, kdokoli...“

Mluvil o stresu a obavách, o hrůze, jakou prožívala rodina, o marném úsilí v Americe, o naději na změnu životního prostředí, takže riskoval německé ponorky a přijel s dcerou do Švýcarska.

„...na americkém křižníku,“ upřesnil poněkud nadutě. „Náhodou jsem měl štěstí a mohl jsem to zařídit, ale jak se u nás říká,“ usmál se omluvně, „když peníze nehrajou roli.“

„Jistěže,“ souhlasil suše doktor Dohmler. Zajímalo ho, proč a v čem mu ten člověk tak lže, anebo, jestli se plete, odkud se bere ta faleš, která naplňuje celou místnost a číší z té mužné postavy v tvídových šatech, teď rozvalené se sportovní ležérností v jeho lenošce. Tragédie se nacházela venku v tom únorovém dni, byla jako ptáček s nepochopitelně zchromlými křídly, zatímco zde něco nehrálo. Warrenova výpověď byla naprosto nepřesvědčivá.

„Rád bych... si s ní na chvíli promluvil...“ řekl doktor Dohmler a začal anglicky, jako by se chtěl Warrenovi zavděčit. Po několika dnech, co jim Warren svou dceru svěřil a vrátil se do Lausanne, doktor a Franz zapsali na Nicolinu kartu:

Diagnostic: Schizophrénie. Phase aiguë en décroissance. La peur des hommes est un symptôme de la maladie, et n'est point constitutionnelle. ...Le pronostic doit rester réservé.*

Dny mýjely a oni čekali s rostoucím zájmem na druhou návštěvu pana Warrena.

Ten však zřejmě nespěchal. A tak mu za čtrnáct dní konečně doktor Dohmler sám napsal, a když se místo

* Diagnóza: Schizofrenie. Akutní fáze nemoci na ústupu. Strach z mužů je příznakem nemoci, není vrozený. ...S další prognózou musíme počkat.

odpovědi dočkal jen dalšího mlčení, dopustil se něčeho, co se tenkrát považovalo za „une folie“, a zatelefonoval do Grandhotelu ve Vevey. Od Warrenova komorníka se dozvěděl, že pán právě balí kufry, neboť se chystá odjet do Ameriky. Jakmile si lékař uvědomil, že obnos čtyřiceti švýcarských franků za telefon se objeví v účtech sanatoria, vzkypěla krev tuilerijské gardy a s její pomocí dotáhli pana Warrena k telefonu.

„Je naprosto nezbytné... abyste přijel. Zdraví vaší dcery... na tom závisí. Nemohu převzít odpovědnost.“

„Ale podívejte se, pane doktore, od toho jste tam přece vy. Dostal jsem zprávu, abych se okamžitě vrátil domů!“

Doktor Dohmler ještě nikdy s nikým na takovou dálku nemluvil, vyjádřil však své ultimátum do telefonu s takovým důrazem, že se vyděšený Američan na druhém konci vzdal. Půl hodiny po svém druhém příjezdu na Curyšské jezero se Warren zhroutil, mužná ramena se mu pod dobře padnoucím kabátem roztrásla příšernými vzlyky, oči mu zrudly snad víc než slunce nad Ženevským jezerem a otřesná pravda vyšla najevo.

„Prostě se to stalo,“ řekl chraptivě. „Ani nevím jak... vůbec to nechápu.“

Matka jí zemřela, když byla malá, a ona si zvykla přijít ke mně ráno do postele, někdy se mnou i spala. Bylo mi té malé chudinky hrozně líto. A tak když jsme někam jeli autem nebo vlakem, drželi jsme se vždycky za ruce. Často mi zpívala. Vždycky jsme si řekli: „A teď si celé odpoledne nebudeme nikoho všímat... budeme jen my dva spolu... dnes dopoledne jsi moje.“ V hlase mu zazněl nalomený sarkasmus. „Lidé říkali, jaký jsme to báječný pár, tatínek s dcerkou... při pohledu na nás slzeli. Byli jsme prostě jako milenci, a potom jednoho dne najednou... jsme byli milenci... a deset minut nato bych se nejraději zastřelil...“

jenže jsem asi tak zatracený degenerát, že jsem k tomu neměl odvalu.“

„A co se dělo dál?“ zeptal se Dohmler a myslel zase na Chicago a na toho mírného bledého pána se skřipcem, který si ho prohlížel v Curychu před třiceti lety. „Pokračovalo to?“

„To ne! Vypadalo to... vypadalo to, jako by úplně ztuhla. Říkala jen dokola: ‚Nic si z toho nedělej, tati, nic si z toho nedělej, na tom nezáleží. Nic si z toho nedělej.‘“

„Byly nějaké následky?“

„Ne.“ Krátce a křečovitě zavzlykal a několikrát se vysmrkal. „Až na to, že teď jsou, a víc než dost.“

Když Warren svůj příběh dovyprávěl, zvrátil se doktor Dohmler do fotelu, té útulné útěchy středních vrstev, a řekl si ostře v duchu: Buran!... byl to jediný nevědecký a absolutní soud, jaký si kdy dovolil, nahlas však pravil:

„Měl byste přenocovat v nějakém hotelu v Curychu a ráno se u mne ještě stavit.“

„A potom?“

Doktor Dohmler rozpřáhl ruce doširoka, jako by v nich chtěl potěžkat menší prase.

„Třeba do Chicaga.“

KAPITOLA 4

„Konečně jsme věděli, na čem jsme,“ řekl Franz. „Dohmler oznámil Warrenovi, že si jeho dceru na starost vezmeme, ale jen pod podmínkou, že se s ní nebude minimálně pět let stýkat. Když se Warren poprvé zhroutil, zdálo se, že má hlavně obavy, aby se to celé neprovalilo v Americe.“

Naplánovali jsme si, jak v léčení postupovat, a vyčkávali jsme. Prognóza byla velmi zlá. Jak víš, procento vyléčených, i jen takzvaně společensky vyléčených pacientů, je v tomhle věku mizivé.“

„První dopisy nevypadaly dobře,“ souhlasil Dick.

„Velice špatně... a také velice typicky. Docela jsem váhal, než jsem ten první dopis odeslal. Pak mě napadlo, že Dickovi neuškodí, když bude vědět, že tu pokračujeme v terapii. Bylo to od tebe opravdu velkorysé, že jsi jí psal.“

Dick si povzdychl. „To máš těžký... neuvěřitelná krásavice... a posílala mi hromady svých fotek. A k tomu jsem se tam snad měsíc flákal. Pochopitelně jsem jí nepsal nic jiného než: ‚Buďte hodná holčička a poslouvejte pány doktory.‘“

„To docela stačilo. Měla aspoň na koho myslet, tedy na někoho zvenčí. Měl jsem nejdřív dojem, že nikoho nemá, jenom sestru, ale ty se spolu moc nekamarádí. Ostatně její dopisy pomáhaly i nám. Měli jsme perfektní důkazy o jejím stavu.“

„To mě těší.“

„Už je ti jasné, k čemu došlo? Trpěla pocitem spoluviny... což ovšem o ničem nevypovídá, pokud nechceme

dělat ukvapený závěr o konečné stabilitě a pevnosti její psychiky. Nejdřív dostala šok. Zařídili jí internát, kde musela slyšet všechny ty holčičí řeči, a tak si čistě v sebeobraně vsugeruje myšlenku, že za nic nemůže... a pak už je snadné přijmout iluzi, že za všechno můžou jen chlapi, a čím víc je má žena ráda a čím víc jim důvěřuje, tím větší zlo...“

„Mluvila někdy přímo o té... o té hrozné události?“

„Vůbec ne, a když to s ní asi tak v říjnu začalo vypadat normálně, dostali jsme se do choulostivé situace. Kdyby jí bylo třicet, nechali bychom ji, ať se adaptuje sama, ale byla ještě moc mladá, takže jsme se báli, že se nakonec zatvrdí a všechno se v ní nadobro zkomplikuje. Doktor Dohmler jí proto řekl otevřeně: ‚Teď máte povinnost sama k sobě. To v žádném případě neznamená, že by pro vás něco skončilo... máte život teprve před sebou,‘ a tak dále a tak dále. Je opravdu velmi bystrá, a tak jí dal přečíst něco z Freuda, pochopitelně ne moc, a ji to začalo velice zajímat. Všichni jsme si ji tady opravdu oblíbili, ale ona si udržuje odstup,“ a dodal trochu nejistě: „Zajímalo by nás, jestli v posledních dopisech, co ti už posílala sama, nepíše o něčem, co by vysvětlovalo její současný duševní stav a plány do budoucna.“

Dick o tom na chvíli přemýšlel.

„Nevím, možná ano a možná ne... dám ti je, jestli chceš. Zdá se, že se jí vrátila naděje a touha po normálním životě... dokonce i trochu sní. Někdy píše o ‚minulosti‘ tak, jak o tom mluvívali bývalí vězni. Nikdy však nevíme, co mají trestanci opravdu na mysli, jestli svůj zločin, nebo pouze fakt uvěznění, nebo svou celkovou zkušenost. A já jsem nakonec v jejím životě jenom něco jako náhražka.“

„To jistě, naprosto tvou roli chápu a musím ti za nás ještě jednou skutečně poděkovat. Proto jsem s tebou chtěl mluvit dřív, než ji uvidíš.“

Dick se zasmál.

„Co myslíš, skočí mi rovnou do náručí?“

„Ne, to určitě ne. Ale prosím tě, zacházej s ní velice opatrně. Jsi totiž pro ženy příliš přitažlivý, Dicku.“

„Docela průšvih, co! Budu se muset snažit, abych byl příjemný a nechutný zároveň... a až se s ní sejdu, budu chroupat česnek a na bradě budu mít třídní porost. Nakonec přede mnou sama uteče.“

„Česnek ne!“ vyhrkl Franz, který ho vzal vážně. „Nechceš si přece zkazit kariéru. To snad nemyslíš vážně!“

„...a mohl bych taky mírně kulhat, tam, co teď bydlím, ani nemají koupelnu.“

„Přestaň si z toho prosím tě dělat srandu,“ řekl Franz už o poznání klidněji, nebo nejspíš jen klid předstíral. „Řekni mi raději něco o sobě a o svých plánech.“

„Plán mám jeden, Franzí... stát se dobrým psychologem... možná tím nejlepším na světě.“

Franz se přátelsky uchechtl, zpozoroval však, že tentokrát Dick nežertuje.

„Tak to má být... aspoň po americku,“ řekl a popošel k francouzskému oknu. „Tady u nás je to mnohem těžší. Odsud vidím celý Curych. Tamhle je věž Gross-Münsteru s hrobkou, kde je pohřbený můj děda. O kus dál za mostem leží jiný můj předek, Lavater, který odmítl církevní pohřeb. Nedaleko je socha dalšího příbuzného, Heinricha Pestalozziho, a pomník doktora Alfreda Eschera, a samozřejmě vzdypřítomný Zwingli... takže tu mám soustavně na očích celou galerii hrdinů.“

„Ale ano, chápu,“ řekl Dick a zvedl se. „Trochu jsem se vytahoval. U nás všechno teprv začíná. Američani ve Francii se už nemůžou dočkat, až se vrátí domů, ale mně se nechce. Armáda mě platí až do konce roku, pokud budu chodit na přednášky. Zdá se, že máme vládu, která uvažuje ve velkém

a myslí na budoucnost amerických velikánů. Po studiu si zajedu na měsíc domů, abych se podíval na otce, a pak se sem vrátím... nabídli mi tu totiž místo.“

„Cože, prosím tě, tady?“

„U vaší konkurence, v Gislerově sanatoriu v Interlackenu.“

„Ať tě to ani nenapadne,“ doporučil mu Franz. „Střídají se tam každoročně začátečníci jak na běžícím pásu. A Gisler je sám nejspíš depresivní maniak, sanatorium mu vede manželka se svým milencem... rozumíš... jen mezi námi.“

„A jak to teď vypadá s tvým americkým plánem?“ zeptal se Dick jakoby mimochodem. „Hodlali jsme přece jet do New Yorku a otevřít si tam moderní podnik pro miliardáře.“

„To byly přece jen studentské řeči.“

Po obědě s Franzem a jeho nevěstou i s jejím pejskem, který byl cítit po spálené gumě, se cítil poněkud nesvůj, ne snad proto, že bydleli ve skromném domku, nebo proto, že ve Franzově domácnosti vládla atmosféra mírné šetrnosti, ani kvůli paní Gregoroviové, což bylo předvídatelné, ale pro ten omezený rozhled, s nímž se Franz evidentně smířil. Pro Dicka byly hranice askeze nalinkovány úplně jinak... viděl v nich nejen prostředek k slavnému cíli, vždyt' už sama disciplína může být chloubou. Bylo nepředstavitelné, že by svůj život dobrovolně omezil na míru zděděného obleku. V chování Franze a jeho paní, jak se projevovalo ve stísněném domácím prostoru, neviděl eleganci ani nějakou přednost. Poválečné měsíce ve Francii, ta nákladná likvidace, jež se odehrála pod záštitou americké pompy, zanechaly v Dickově náhledu na svět své stopy. A dost ho poslední dobou nejrůznější muži i ženy chválili, a tak když se vrátil do těch velkolepých švýcarských hodinek, intuitivně věděl,

že pro něho, jenž to myslí vážně, by taková životní situace nebyla perspektivní.

Kaethe Gregoroviová si v jeho přítomnosti připadala okouzlující, ale v něm se přitom zvedal neklid, možná i z všudypřítomného zápachu kvěťáku, a zároveň pociťoval nechuť sám k sobě za svou počáteční povrchnost, kterou ani nedokázal přesně určit.

„Panebože, nejsem snad nakonec jako všichni ostatní?“ napadalo ho, když se v noci probouzel... „Jsem opravdu úplně stejný jako oni?“

Na socialistu se evidentně nehodil, ale na ty, co vykonávají tu nejcennější práci na světě, určitě má. Už pár měsíců prožíval ono mladistvé rozrušení, kdy se rozhoduje, jestli má, nebo nemá zemřít za něco, čemu už dávno nevěří. V těch nehybných bledých hodinách, kdy ve světle pouličních lamp zíral do komory neznámého souseda naproti, si často představoval, jak se stane dobrým, laskavým, statečným a moudrým člověkem. To ovšem dá pěknou fušku. A taky chtěl být milován, dá-li se vůbec něco takového plánovat.

KAPITOLA 5

Veranda hlavní budovy tonula ve světle z otevřených francouzských oken, krom několika koutů, kde z vysokých stěn i litinových křesel dopadaly černé, fantastické stíny, aby pak klouzaly níž až na záhon mečíků. Z obrysu postav, které se pohybovaly mezi místnostmi, se dala rozeznat slečna Warrenová jen letmo, ale nakonec se zviditelnila, jakmile ho sama spatřila. Když překračovala práh, třpytil se jí na tváři ještě poslední záblesk světla z pokoje, jako by je sama vynášela ven. Kráčela v houpavém rytmu: už týden jí bylo do zpěvu a v hlavě jí zaznívaly letní melodie žhnoucí oblohy a divokých stínů, a na jeho příjezd zpěv tak zesílil, že se k němu mohla sama připojit.

„Jak se daří, kapitáne?“ s námahou odpoutala zrak, jako by jejich oči byly navzájem propojeny. „Neposadíme se na chvíli ven, co říkáte?“ Zastavila se a bez hnutí změřila pohledem okolí. „Vždyť už je léto.“

Na terasu ji následovala podsaditá žena zahalená velkým šálem a Nicole jí představila Dicka: „Seňora...“

Franz se s omluvou odporoučel a Dick k sobě postavil tři židle.

„Nádherný večer,“ řekla seňora.

„Muy bella,“ přitakala Nicole a obrátila se na Dicka: „Zdržíte se tady delší dobu?“

„Jestli myslíte v Curychu, tak tu jsem nadlouho.“

„Tohle je první opravdu jarní večer,“ poznamenala seňora.

„Chcete se zde usadit?“

„Aspoň do července.“

„A já odjíždím v červnu.“

„Červen je tady opravdu moc krásný,“ podotkla seňora.

„V červnu byste měla zůstat a odjet až v červenci, kdy už je horko.“

„Kam vlastně pojedete?“ zeptal se Dick Nicole.

„Někam se sestrou... doufám, že někam, kde bude trochu vzrušení, ztratila jsem už tolik času. Možná si budou myslet, že mám jet někam, kde je víc klid... třeba na Comské jezero, nechcete si taky zajet na Comské jezero?“

„Ach, Comské...“ začala seňora.

Z budovy se náhle ozvalo hudební trio. Hrál Suppého „Lehkou kavalerii“ a Nicole změny využila a vstala. Pohled na její mládí a krásu zasáhl Dicka tak intenzivně, že pocítil přímo fyzický nával. Usmála se na něj dojímavě a dětsky, snad úsměvem ztraceného mládí celého světa.

„Hudba tu hraje tak hlasitě, že si ani nemůžu popovídat... pojďme se raději projít. Buenas noches, seňora.“

„Brou noc, brou noc.“

Sešli po dvou schodech na cestu, na kterou po chvíli padl stín, a zavěsila se do něho.

„Mám tu pár gramofonových desek od sestry z Ameriky,“ řekla. „Pustíme si je, až přijdete příště... mám takové místečko, kde je nikdo neuslyší.“

„To by bylo fajn.“

„Znáte ‚Hindustán‘?“ zeptala se roztouženě. „Nikdy jsem tu písničku předtím neslyšela, ale moc se mi líbí. A mám taky ‚Proč jim ještě říkají děti?‘ a taky ‚Jak rád jsem, že kvůli mně pláčeš‘. Musíte je znát z pařížských tancovaček.“

„Já se do Paříže vůbec nedostal.“

Krémové šaty jí v rytmu chůze hrály modrým a šedým odstínem. Její stříbroplavé vlasy Dicka přímo oslňovaly a pokaždé, když se k ní obrátil, se na něj jemně usmála.

Když se ocitli v dosahu pouliční lampy, připadalo Dickovi, že se jí tvář až andělsky rozzářila. Tolik mu děkovala za všechno, jako by ji snad vzal na večírek, a čím více ztrácel jistotu o svých pocitech, tím více vzrůstala její sebedůvěra... sálalo z ní teď tak silné vzrušení, jako by zrcadlilo vzrušení celého světa.

„Teď už nemám režim,“ řekla „a zahraju vám dvě moc pěkné písničky, jmenují se ‚Počkej, až zvonce krav zazní večerem‘ a ‚Nashledanou, Alexandře‘.“

Když za týden přijel a trochu se opozdil, už na něho čekala na rozcestí pěšin, kudy musel projít od Franzova domku. Dlouhé vlasy měla sepnuté dozadu a zároveň uvolněné až na ramena, takže to vypadalo, jako by se jí tvář z té záplavy vlasů vyloupla, jako by v tu chvíli vyšla z prítmí lesa do jasného světla měsíce. Přicházela z neznáma a Dick si náhle pomyslel, že by bylo krásné, kdyby neměla žádnou minulost, rodinu ani adresu, kdyby byla jen ztracenou dívkou, kterou vydala tajemná noc. Vypravili se do jejího tajného úkrytu u dílny, kde schovávala gramofon, a když se vyšplhali vedle na skalku a posadili se, rozkládala se před nimi do dálky jen rozlehlá noc.

A najednou se ocitli v Americe a ani Franz, jenž považoval Dicka za neodolatelného donchuána, by nikdy netušil, jak se mohli přenést tak daleko. Ach, jak se stále omlouvali, má drahá, museli si dát schůzku v taxíku, můj milý, uměli se na sebe usmívat, a seznámili se kdesi v Hindustánu, ale brzo se nejspíš pohádali, nikdo nic nevěděl, nikdo se nestaral... a nakonec jeden odešel a zanechal toho druhého o samotě a v pláči, ve smutku a ve stesku.

Tklivé melodie spojovaly ztracený čas s milostnou nadějí a ploužily se švýcarskou nocí, jejíž náladu noční scenérie udržovala svou jedinou notou osamělá cikáda. Nicole vypnula gramofon a začala zpívat:

*„Hod' ten dolar
pěkně na zem.
Ať se kolem kutálí,
vždyť je přece kulatý.“*

Při zpěvu rozevírala rty tak jemně, že z nich nevycházel ani dech. Dick se však náhle zvedl.

„Co se stalo? Nelíbí se vám?“

„Ale jistě že ano.“

„Naše kuchařka mě naučila ještě takovouhle:

*Žena nikdy netuší,
dobrého jak muže má,
než mu ovšem košem dá...*

Pěkná, ne?“

Usmála se teď na něho s takovou intenzitou, jako by se snažila, aby její úsměv vyjádřil všechno, co cítí, poslala mu jej jako opravdový příslib za to málo, za jediný náznak odpovědi, za zdvořilé ujištění, že se v něm chvěje stejná melodie. S každým okamžikem se do ní přelévala míza z okolních stromů a potemnělého světa.

Vstala teď také, klopýtla o gramofon, na chvíli se zastavila proti němu a málem se naklonila až do oblouku jeho ramen.

„Mám tu ještě jednu desku. Znáte ,Na shledanou, Letty'? Asi ano.“

„Vy pořád nechápete, že já tohle všechno opravdu neznám?“

Nejenže nepoznal, ale ani neucítil a neochutnal, mohl by dodat. Znal jenom holčiny s horkými tvářemi v horkých skrytých kumbálech suterénu. Mladé panny, které poznal v roce 1914 v New Havenu, se líbaly se slovem „Tak!“